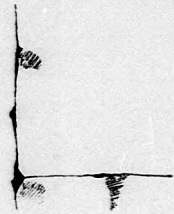


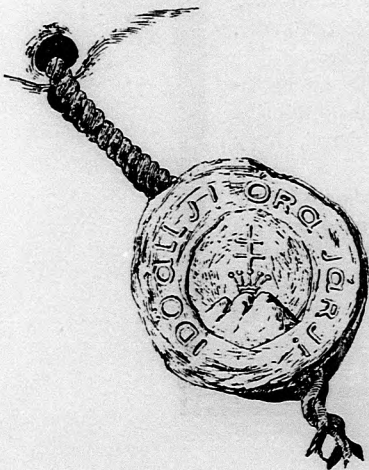
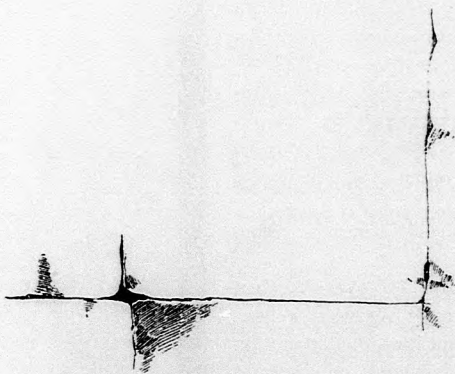
18



4

ELŐKELŐ: :VILÁG

• HETENKÉNT MEGJELENŐ FOLYÓÍRAT.
• A MAGYAR NEMES-TÁRSASÁG SZÁMÁRA.



„ELŐKELO VILAG“

hetenkint (szerdán) megjelenő szépirodalmi és társadalmi folyóirat a magyar nemes társaság számára.

Előfizetési ára:	Szerkeszti és kiadja:	Szerk. és kiadóhivatal:
Egész évre 8.—	Iengyel Gizella.	BUDAPEST,
Egyes szám —20		VII. ker., István-út 40. szám.

Æ hét története.

A király külön kihallgatáson fogadta a Koxholm-féle orosz testőrgránátos ezred tiszti küldöttségét. Ő felsége kegyesen fogadta az ezred szerencsekívánatait és jubileumi ajándékait: két ezüst szobrocskát, szibériai kőből való talapzaton, a melyek egy-egy Koxholm gránátost ábrázolnak. A két szobor közt ezüst lánczon súlyos aranyérem lóg. Ő felsége a Koxholm ezred egyenruhájában és a Szent András-rend szalagjával jelent meg a küldöttség előtt.

A király Lévay Mihály munkatársunk, ujszászi plébános és költő gyászbeszédét, melyivel Erzsébet királyné emlékét méltatta — elfogadta és a hazafias és alattvalói hűség megnyilatkozásáért legmagasabb köszönetét nyilvánította.

A király kegyesen fogadta a magyar hölgyek érczoszoru-ját, melyet Erzsébet királyné koporsójára helyeznek.

Erzsébet főhercegnő, Stefánia özvegy trónörökösné leánya Matuglie-Abbáziába érkezett, a honnan az udvari kocsin Abbáziába hajtattott. Ott tartózkodása idejére az Angiolina-villát rendezik be számára. Most már egészen bizonyos, hogy márczius elsején királyunk is fölkeresi Abbáziát, a hová Fiumén keresztül fog utazni s valószínűleg a pompás Mandria-villát fogják számára berendezni. Károly román király és a királyné február végén vagy márczius elején mennek Abbáziába.

Stefánia özvegy trónörökösné kíséretével Velenczébe érkezett s a Hotel Britanniába szállt.

Kanda István prépost kanonok Váczon 66 éves korában meghalt. A boldogult elhunyt mindenfelé nagy részvétet keltett, mert jótékonyága különösen a szegények iránt kiapadhatatlan volt.

Beksics Gusztávnét, a kitűnő írónőt, lapunk munkatársát mély gyász érte. A mult héten halt meg férjének testvéröccse, Beksics Ignác, somogy megyei kir. tanfelügyelő Kaposvárt.

Kohl Medard, Vaszary Károly hercegprimás titkára, egészsége helyreállítása végett a Rivierára utazott. Később majd Rómába is ellátogat, hol Rampolia államtitkárnál fog jelentkezni, hogy XIII. Leó pápánál kihallgatásban részesülhessen.

Aczél Béla báró a fővárosban női kaszinót alapított, mely fényben és pompában ritkítja párját. Az országos kaszinó éppen a minap adott át a bárónak hálája és köszönete jeléül gyönyörű kivitelű bőr és bronz művi albumot, melyben a tagok megszámlálhatatlan sokasága írta be nevét.

ELŐKELŐ VILÁG

Szerkeszti és kiadja: LENGYEL GIZELLA.

Æ szegényművészek.

— Wlassics Gyula miniszter urhoz. —

Kegyelmes uram!

A minap egy festő barátomnál jártam, a kiről az a vélemény, hogy az ifju generáció legtehetségesebb tagja.

Nevét nem emlitem, mert a nyomoráról akarok írni; ezek a cigányok pedig rongyaikban is szörnyen rátartósak: urak akarnak látszani mind halálig!

Hát ez a barátom, a kinek a tehetsége az Olympus megvívására hivatott, egy sötét udvari szobában kuczorgott, a hol hideg és fojtó volt a levegő.

Azt mondotta, hogy napok óta nem evett!

Azt mondotta, hogy nem dolgozhatik, mert vászonra és festékre nem tud pénzt keríteni!

Ilyen elviselhetlen nyomorban sínlődik már évek óta, így hát készül a halálra!

Am ő csak egy a sok közül, tehát nem volna jogom arra, hogy csupán az ő nyomorával háborgassam Kegyelmességedet államférfiúi gondjai között.

Nem is azért teszem, hogy csak ráirányítsam Nagyméltóságod figyelmét, hanem azért, mert — az ő nyomorát látva — ötletem támadt . . .

Hogy Nagyméltóságod helyesen ítélhessen, eleve kijelentem, hogy magam is cigány vagyok, nem ugyan pictor, hanem poéta, tehát osztályosa, fokozottan osztályosa az én festő barátom nyomorának.

Mínthogy szegénynek szegény érti, érzi a sorsát, így hát igen-igen megindult az én szívem az ő nyomorán.

Elgondoltam, hogy — bennünket, poétákat, nem számítva; mert hát mi törvényen és irgalmon kívül helyeztettünk — hány ilyen nyomorgó pictor, szobrász, van nem e világon, hanem csak itt szép Magyarországon.

Bizony-bizony igen sok van; pedig egynek sem kellene lennie s hogy ne is legyen, tisztán Kegyelmességedtől függ!

Igen, kegyelmisségedtől! . . .

Kegyelmisséged volt az, a ki rájött arra az okos gondolatra, hogy nem elég művészeket nevelnünk; műértő, műszerető közönséget is kell nevelnünk.

Meg is tette erre azt, a mit tehetett.

Kegyelmességed tehát, a ki lelkének egész melegével ölelte föl a magyar képzőművészet ügyét, megnyitva az országos képzőművészeti társaság, a nemzeti szalon s a nagybányaiak kiállítását, egy tapasztalatot szerezhetett, azt, hogy — bár nekünk egy kiállítás is sok — három kiállításban sok ismert és ismeretlen nagyság műveit látta, ám e három kiállításban sem találhatta meg az összes magyar művészeket.

Mindegyikből hiányzottak a *szegény művészek!*

Arra kérem tehát Kegyelmességedet, hogy atyai gondoskodását terjessze ki a szegény művészekre is.

Ez éppen Nagyméltóságod programjába vág; mert — mondjuk — hogy ezek a szegény művészek nem nagy alkotók, de meglehetősen festenek s e mellett — mert élniök kell s hírnevük nincs — műveiket olcsón vesztegetik; tehát ők a legalkalmasabb médiumok Kegyelmességed törekvésének a keresztülvitelére . . .

Művészet, igazi művészet csak ott lehet, a hol műértő és műszerető közönség van.

Ilyen közönség pedig csak úgy képződhetik, a hol a közönség állandó összeköttetésben van a művészettel.

Ezt az állandó összeköttetést pedig a szegény, a kicsiny művészek nélkül megcsinálni nem lehet.

A szegény, kicsiny művészek talán nem alkotnak műremeket, de alkotnak, a művészet szabályai szerint, gyönyörködtető, műérzékünket fejlesztő, kecses műveket.

Ha az ilyen igénytelen alkotások olcsón és könnyen lennének kaphatók, hát a közönség lassan-lassan az ő műveikkel diszitené szobáit, nem pedig izléstelen s értékét vesztő szinnyomatokkal.

Ha aztán így a szegény művészek elfoglalják a középsorsu polgárok szívét és házait, nem fog az megtörténni, hogy a gazdagok palotáit aranykeretbe foglalt silány reprodukciók éktelenítik, mint a hogy most.

Egy-két évtized kitarató munkája kell csak hozzá s áldjuk majd Nagyméltóságod nevét; mert lesz műértő közönségünk, lesznek művészeink is, kicsinyek és nagyok, de nem lesznek szegény, nyomorgó, éhező művészek.

A kicsiny művész a nagy ut csinálója, a közönség nevelője; ezért kérem tehát Nagyméltóságodat, hogy a mikor olyan nemes hévvel gondoskodik a képzőművészetekről — egyenlő figyelembe részesítvén annak minden irányzatát terjessze ki magas figyelmét, nemes szívének jóindulatát a kicsiny, a szegény, nyomorgó művészekre is; mert csakis az ő segítségükkel teremthetünk igazán műértő és műszerető közönséget, a milyen nélkül erős, a nemzet lelkéből fakadó, a nemzet géniusát gyarapító művészet nem képződhetett sehol.

És ehhez nem kellene milliók, ösztöndíjak, paloták, pusztán csak egy cím:

«Szegény művészek állandó kiállítása.»

Mondjuk, hogy ennek a központja lesz a régi múcsarnok, a

hol nemcsak a kiállítandó képek helyezhetők el előnyösen, hanem a kiállítási ügyeket vezető hivatalok is.

A kiállítás azonban nemcsak itt lesz, hanem minden olyan kereskedésben, egy a fővárosban, mint a vidéken, a mely eléggé előkelő s a mely kötelezi magát, hogy a központból átvett képeket, ha nem is külön teremben, legalább külön, ilyen feliratu állványon csoportosítja: »*A magyar szegény művészek kiállítása.*«

És hogy erre mentől több előkelő kereskedő vállalkozzék az országban, kitüntetésül, buzdításul kapjanak ezek a kereskedők az »*Udvari szállító*«-hoz hasonló címet és jelleget, teszem ezt: »*A m. kir. közművelődési minisztérium képzőművészeti megbízottja.*«

A művészek műveiket kizárólag a »*Szegény művészek kiállítása*« központi hivatalához adják be s ez a hivatal osztja aztán szét elárúsítói között, a kiknek az elárúsítási százalékát már előre megállapította.

Hogy a mint ez az intézmény megállapittatik, tényleg a kicsiny, szegény művészek istápolására szolgálhasson, hát azt tegye meg a »*Szegény művészek ingyenes kiállítása*«, illetőleg a kormány, a melynek a felügyelete és vezetése alatt állandó az intézmény, hogy a művészeknek, a kik műveket szolgáltatnak be, ha kívánják, műveik árának egy negyed részét előleg kölcsönül kiadják.

Igy elérjük azt, hogy lesznek kicsiny művészeink, de nem lesznek nyomorgók s lesz mielőbb műértő és műszerető közönségünk is, valamint egy csapásra vége lesz a szédelő, a legszörnyűbb uzsorát űző, úgy nevezett műkereskedők és művészeti ügynökök aljas fajtájának is.

Megjegyzem, hogy a szegény művészeknek ezt az állandó kiállítását, illetőleg elárúsító intézményét úgy képzelem, hogy abban mindenki bírálat nélkül vehessen részt, ámde nevének megjelölésével.

Ez azért szükséges, mert a kontármunka mellett annál inkább kitűnik a művészi s éppen az összehasonlítás az, a mely a köznépben szunnyadozó elhanyagolt *szépzéretet* leghamarabb kicsíráztatja.

Kegyelmes uram! ezek azok a gondolatok, a melyek az én nagy jövőjűnek jósolt, de vásznat és festéket nélkülöző pictor barátom fojtott levegőjű, fűtetlen szobájában támadtak bennem.

Meg vagyok győződve, hogy, ha ezen az alapon, a Kegyelmességed művészszeretetével lesz a magyar képzőművészet jövője előkészítve, úgy lesz műértő közönségünk, lesz igazán magyar művészetünk, a melyből — igényeikhez és érdemeikhez méltón — megélnék a kicsinyek és nagyok.

Kérem tehát Nagyméltóságodat, hogy szívlelje meg a szegény, a kicsiny művészek inséges sorsát is s hogy a nagyra hivatottak nagygyá, mi magyar műveltségünk magasabbra emelőivé lehessenek, ne vonja el gondját a kicsinyektől, a kik közül egy kis gyámolítással *talán igen sokan leszünk nagygyá!*

Ez a kilátás is megér egy kis áldozatot!

És ha Kegyelmességed szavaimat csak némileg is meghallgatja, akkor tudom, hogy éhhalállal vívódó, tétlenségre kárhozott művész nem lesz többé Magyarországon.

És ha nem lesz, akkor jusson Kegyelmességed emlékezetébe, hogy poéta volt az, azok közül a szegény poéták közül való, a kik, mert a művészet csillagában a koronát ők viselik, nem fordúlnak, nem fordúlhatnak senkihez könyörtületért; ámbár ők éheznek, ők nyomorognak minden ő cigány fajtájuk között a legjobban!

Hogy éhező művész nem lesz a mi édes hazánkban, azt tudom Kegyelmességed intencióiból; hogy éhező poéta se legyen, azt Kegyelmességednek önzetlen fáradozásául őszintén kívánom.

Teszi ezt a legmélyebb tisztelettel a legnagyobb cigány s a legkoldusabb poéta, a ki ámbár semmit nem kap ettől a hazától, mégis

legrajongóbb fia e hazának
s leghívebb tisztelője
Kegyelmességednek

Romme.

Az elátkozott királyfíról.

Irta: Lengyel Gizella.

Szegény ember, rongyos ember,
Nincsen étke, menedéke;
Mégis-mégis merő gyémánt,
Szent korona feje éke!

Olyan üldött, olyan koldus:
A kutyát is uszítják rá;
Mégis-mégis — ha más volnék —
De kötném a sorsom hozzá!...

Rugott koldus, mégis büszke,
— Elátkozott király fia —
Mert a múzsák — mind hódolva —
Figyelnek a dalaira ...

Dalol, dalol szebb időkben
Támadt vágytól égő szívet;
Csoda-e hát, koldus király,
Hogyha szívem rabod, híved?!...

— Bár nem szóltál s én hallgattam,
Ám a szívünk dobbant, égett,
Mikor árván maradt lelked
Megtalálta az enyémet ...

Mint a mikor két üstökös
Fönn az égen találkozik,
Tűzben, fényben úgy állottunk
S mi azt hittük: hajnalodik!...

Nem hajnal volt: éj villáma!
S most sötétben, félve járunk:
Keresünk is, temetünk is
Rég siratott boldogságunk!...

E boldogság harc és bánat,
Félig nálunk, félig sírba':
Én rajongó lelkem álma
Mind lelkedbe vagyon irva!...

Igy hát a te lelked lelkem,
Lelkemnek a Szentírása:
Bibliája szenvedésnek,
Golgothának sötét mása.

És én mégis úgy szeretlek,
— Minden vésszel megdaczolva —
Mintha a mi sötét sorsunk
Másvilágunk, üdvünk volna!

Szeretlek, mert benned ragyog,
A mi csak szép, jó és drága:
Leáldozó életemnek
Reménysége, boldogsága.

Szeretlek, én mindenségem,
Szeretlek, mint nap az eget,
Ambár ez gyújt — hó fényétől —
Homlokára zord felleget...

Fényed emészt, borúd gyötör,
— Nap holdjának sorsa, átka —
A te gyilkos, hév szerelmed,
Ezért szívem boldogsága!...

— Nem is tudom, mi lesz velünk:
Majd a kín öl, majd a gyönyör;
No, de mindegy; érzem, érzem,
Majd egyesít a sírgödör!...

— De azontúl — ha kereslek
Könyörgéssel, könyhullatva —
Tudom, érzem: minden fölkel,
Csak te maradsz rögzént alva!

— Nagy Isten! ha minden fölkel,
Csak te maradsz lenn a sírba',
Én meg járok átkozottan,
Te utánad, értted sírva!...

Mi lesz velem, mi lesz akkor?!...

— Hát járok majd utánad,
Elátkozott királyfiam,
S kérem szived, koronádat!...

Megdöngetem koporsódat,
Csokolom majd porló orcádat.
S mind a világ hallja szómat:
»Kötném az én sorsom hozzád!«

Rövid boldogság.

Irta: Bársony István.

— Miss Green! miss Green!...

Valaki félénken kopogtatta meg a betett zsalut. Apró emberke volt; lábujjhegyre kellett állnia, hogy elérje a magas ablakot. Amikor visszaereszkedett a földre, megroppant talpa alatt a kavics. A halk neszre ijedten nézett körül, de nem lehetett semmi gyanús dolgot észrevennie. A park fái mozdulatlanul álltak egymás mellett, a virágágyakban illatozott a sok finom faj-szegfű; egy-egy rózsatömb gömbölyödött ki a sarkokon, látszott a zöld levelek közt a nagy, kinyílt fehér virág, a holdfény megcsillogtatta a bársonysima harmatos szirmokat.

— Miss Green! miss Green!

Az elfojtott hívásra megmózdult végre a zsalú egyik lapja s félénk hang kérdezte:

— Ön az Bernát ur?

— Én vagyok, miss Green; ne haragudjék, nagyon is nyugtalan vagyok; félek, hogy elkésünk; egy percz veszteni való időnk sincs.

— Oh istenem!... De jól meggondolta-e, Bernát ur?

— Jaj, miss Green, ne faggasson most engem, az Isten áldja meg. Nem hallja a hangomon, hogy mennyire reszketek? Ha sokat gondolkodunk, elrontunk mindent; bátorság miss, vegyen példát rólam.

— Igaza van, most már nagy gyávaság volna visszalépnünk; menjen előre Bernát ur, mindjárt jövök én is.

A zsalú félremozdított lapja visszabillent, Bernát úr egyedül maradt. Egy pillanatig még várt, mintha össze akarta volna szedni minden erejét; azután csendes, maszatoló lépésekkel indult a

kastély hátsó kis lépcsője felé, a mely az első emeletről egyenesen leszolgált a parkra.

Mikor fölért a sötét lépcsőn az emeleti folyosóra, megállt, hogy kifújja magát. Nagyon izgatott volt, zsebkendőjével megtörölgette a homlokát; szeme káprázott, füle zúgott; szinte megrezsent, a mint meghallotta a női ruha suhogását, mely a csöndes éjszakában viharrázta vitorla pattogásának tetszett előtte.

— Miss Green!

— Bernát úr!

Kinyújtott kezők találkozott. Megrázkódott az érintésre mind a kettő, azután mint két testvér, vagy mint két bűntárs, összesímultak.

— Bátorság, miss Green, hoztam gyertyát.

— Ne még, itt még megláthatnák a világosságot; jöjjön csak, én tudom a járást, majd vezetem.

S a két kísértet nagyon lassan, nagyon óvatosan, hogy minél kevesebb zajt csináljon, siklott végig a hosszú folyosón. Egymás kezét fogták; a miss egy fél lépéssel előjárt, félkézzel folyvást tapogatta a falat, a mély ablakokon át nagyon kevés világosság szűrődött be; ügyelniök kellett, hogy a sötétben meg ne botoljanak.

Mikor a parkra néző erkélyhez értek, a nyitott ajtón át beömlő kerti levegő megállította őket egy kicsit. Önkénytelenül még összébb simultak s egy gondolattal kiléptek az erkélyre.

A nyári éj csendje talán még soha sem esett szívőknek olyan jól, mint most. Még a fülemüle sem szólt, még a falevél sem mozdult. Jobbra, balra sűrű leander-bokrok voltak az erkélyen, nagy fabödönökben. Halványpiros virágok ezre borította ezeket a bokrokat s keserű mandulára emlékeztető illatot szórt el a levegőbe. Most jól látszott a két sötét alak a fehér fal mellett. Kis termetű volt mind a kettő, de Bernát úr valamivel még kisebb, mint miss Green.

Egészen megfeledkeztek arról, a mit tulajdonképpen akartak; a felséges éjszaka elkábitotta őket.

— Nézze csak, miss Green, hogy csillognak a fák...

— A ködök!... ni... mintha egy darab fátyol úsznék...

— Ahol ni, a fű közt szent János bogarak...

— Ah!

— Mégis jó élni, miss Green.

— Nagyon szép: élni.

Elhallgattak; mind a kettőnek egy könnyesepp ragyogott a szemében. A Bernát úr könnyesepe kövérebb volt, előbb kicsordult, lehullott a miss fehér kezére.

Attól közösen megijedtek.

— Menjünk.

— Siessünk.

S visszafordultak a folyosóra, folytatták útjokat a második négyszög sarkáig, amely a grófi lakosztály utolsó része volt. Ott,

egy ives, faragott ajtó előtt megállottak; a miss kulcsot vett ki zsebéből s tapogatózva dugta a zárba.

— Most gyujtsa meg a gyertyát, Bernát úr.

A halványsárga kis láng föllobbant, mint egy bolygótűz; alig világított öt-hat lépésnyire; azontul még sötétebbé vált általa minden. Benyitottak. Nagy széles teremben találták magukat, mindenfelé szőnyegdísz a falon, meg képek; afféle családi ereklyék, sisakos lovagok, csipkébe burkolt nőalakok. Egy emelvényen, a melyre két lépcső vezetett, nagy gonddal letakart zongora állott; túl rajta egy szekrényben más hangszerek s kóták.

Itt szokta az arisztokrata-család megtartani kisebb házi ünnepéyeit, hangversenyeit; a grófkisasszony énekelni, meg zongorázni tanult, a gróf úrfi a vonós hangszereket nyaggatta. Néha volt szavalat, sőt táncz is. Ilyenkor Bernát úr volt a „czigány,“ minthogy jól hegedült; a miss a férfi tánczos szerepére vállalkozott a kisebbik komtessz mellett.

Bernát úr letette a gyertyát a zongorára s mindenek előtt körülnézett, hogy jó légmentesen be van-e zárva minden.

— Oh, miss Green, ha ön tudná, mit állok ki három hét óta!

— Magam is, Bernát úr; egy kissé aggódom.

— Ha föl találánk sülni!

— Milyen csúnya szó.

— Csunyább lenne a való.

Izgatottan és mégis csüggedten terített szét a zongora kóta tartóján valami kótát, a mit a zsebéből szedett ki.

— Elhozta ön a partját, miss Green?

— Nincs rá szükségem, tudom az egészet.

Bernát úr éppen leülöben volt, de fölpattant megint erre a szóra.

— Igazán? Hát milyennek találja?

— Sok szív, Bernát úr, sok szív!

— Ugy-e?!...

A kis ember arca kaczagott; keskeny kezével végig simított a ritkás szakállát, azután megragadta a miss kezét, a ki nem tiltakozott. Hisz most nem láthatta azt senki.

— A gróf örülni fog. A kis fiu ügyesen szaval, tud egy kis latin verset; a rajza is készen van, két éjjel dolgoztam rajta.

— Épen mint én a komtessz Malvin himzésein. De nagyon szépek, meg kell adni.

— Csak ez a mi dolgunk sikerülne! Lássá miss Green, irtam én már több zenedarabot is, néhány szerenádöt, tánczdarabokat, de ilyen himnuszt még nem. Ebbe bele kell élni magát előbb az embernek. Két hétig forrongtak bennem a muzsikális gondolatok. Szinte megijedtem, a mikor egyet-egyed beszoritottam a kótapapiros vonalái közé. S ön most olyan jó és azt mondja: szív van bennök.

— Van. Különben nem is tudtam volna megtanulni. De így könnyen ment. Mindig az ön kótái lebegtek előttem, csendesesen.

hangtalanul énekelgettem az áriát, megtanultam a kótákat egyenként s folyvást ismétellem magamban. Azt hiszem, próba nélkül is el tudnám énekelni.

— Isten ments, miss Green! Az lehetetlen! Legalább egyszer próbát kell tartanunk. Szent Isten! én bízom önben, ön bizonyosan tudja a szerepét, de hát ha én követtem el valami hibát? A komponálásnál vagy a zongorakiséret megírásánál, a mit így észre se veszek... Mit mondana a gróf? Itt lesz a díszes vendégkoszorú; csupa fény a névnap ünnepélyen az egész kastély, még a cselédeknek is föl szabad menni a karzatra. S akkor mi egyszerre belesülünk, és egymásra nézünk. Képzeld csak el! Jézus Mária!

— Próbáljunk Bernát úr, próbáljunk! Most már magam is úgy érzem, hogy ha nem próbálunk, okvetetlenül szégyent vallunk holnap.

A zongora halkán megpendült, Bernát úr egy pár bevezető akkordot csalt ki belőle, az alatt valamennyire lecsillapult izgatottsága. Az ünnepélyes pauza után miss Green kellemes alt-hangon kezdte énekelni a névnap üdvözlő áriát, mely ott született annak a kis vézna instruktornak a fejében s itt kelt dalos életre az ő szívében.

Még a szöveget is az a kis ember költötte hozzá. Egyszerű versek voltak, tarka képletek nélkül; az őszinte hódolat és meleg ragaszkodás szavai rimekbe szedve.

Eleinte félénken csinálták a dolgukat, Bernát úr alig merte a billentyűket megérinteni, de miss Green, aki egészen elolvadt az érzésben, lassankint kieresztette a hangját.

Hogy szeretett volna a kis instruktor rákiáltani: „ne olyan hangosan, miss! vigyázzunk!” — de nem birt uralkodni magán; nem tudott lemondani a boldogságról, hogy saját szerzeményét hallja, hogy meggyőződjék arról, hogy csakugyan csinos az a dal, nincs benne semmi, a mi botrányra adhatna okot.

Lázasan dobogó szívvel kísérte a misst taktusról taktusra, lelkesedése nőttön-nőt s mikor az következett, hogy:

„Maradj vezérünk s jó urunk tovább is,
Hálánk hozzád örök s igaz leszen!”

boldog meglepéssel, szíve szerint adta ki a fortét, hogy csak úgy riadoztak tőle a falon az ősök. Nem igen voltak ők éj idején ilyen lármához szokva.

Miss Greennek megcsuklott a hangja az utolsó akkordnál; két kezét az arcára szoritotta és csendesen sírt. Bernát reszketve állott föl a székről s odament a szomorú misshez.

— Oh, miss Green! miss Grenn! — mondogatta kezét tördelve — milyen jó az Isten és sokszor mégis milyen kegyetlen...

Alig lehetett hallani, olyan halkán susogott; fül nem is, csak érző szív érthette azt meg.

Miss Green ránézett az előtte vergődő emberkére s oly hangon, a hogy sem testvér, sem barátó nem tud férfihez szólni, azt kérdezte:

— Ugy-e Bernát úr, mi nem fogjuk egymást elfeledni soha?...

Nem várt feleletet, nem is kapott. A kérdésre, meg még ezer másik néma kérdésre a felelet az volt, hogy az éj némaságában, a középkori lovagok halvány arczképei előtt megölelték egymást.

Először!

Utoljára!

Mikor visszaosontak a folyosón, egymáshoz simulva megint, mint két tolvaj, az erkélynél újra megállottak egy perczre.

Odakint éppen olyan volt minden, mint egy órával ezelőtt; a rózsabokrokon ökölnyi fehér virágok tündököltek; szent János bogarak mászkáltak a fűvön, még egy pitypalatty is vert valahol a mezőn.

S ez a kettő azért mégis úgy elsietett most onnan.

Kérdezi valaki, hogy miért?

Kérdezze azt is, hogy mért nem lesz egygyé soha két felhő, a melyet más égboltozat szült s más szél hajt bizonytalan végzete felé?

Kérdezze azt is, hogy mért gyilkolobb a viszonzatlan szerelemnél a közös szerelem reménytelensége?...

Levél a szerkesztőhöz.

Tisztelt Nagysád!

Bocsánatot kérek, hogy így minden előleges bejelentés nélkül érkezem, de nagy szóm van, melyet nem hagyhatok elmondatlan.

Ugyanis hiba történt az »Előkelő Világ« ez évi 1-ső számában, holott is lelkes szavakkal ugyan, de nagy hibásan meg vagyon írva Gyarmathy Zsigánéről, hogy az *ismeretlen* székely népről irt *székely* történeteivel kulturmissiót végez.

Hát ez kérem etnographiai és geographiai tévedés, mert Kalotaszeg őrangyalának még esze ágában sem volt soha *székely* történeteket írni. Tessék az illető sorok írójának egy pillantást vetni Erdély mappájára és azonnal tisztában lesz azzal, hogy a Székelyföldet Kalotaszegtől még ott is egy arasznyi tér választja el.

A Gyarmathyné világa egy elszigetelt bűbajos kis terület, melyet úgy szólva ő, az ő aranyos kezével, az ő fenkölt nemes szerető lelkével hozott vissza (az elfeledés homályából) a föld globusára. Ő nélküle csak most is annyit tudna a világ e költészetből, magyar népeleti eredetiségektől duzzadó kis területről, mint a mennyit a magyar dolgokról rendszeren fukar szavú lexikonok

mondanak. »Kalotaszeg néhány faluból álló terület a Királyhágó alján Erdélyben« stb.

Tehát ne foszszuk őt meg az ő bűbajos világától, az ő szeretett népétől, melyet az ő zengzetes szavából ismer a haza és külföld. Miért akarják önök megtenni őt székely asszonynak, mikor ő kalotaszegi szívvel-lélekkel és nem is akar egyéb lenni? Miért akarnák önök oly szűkre húzni össze ezt a mi drága bérczes kis hazarészünket, hogy azon Kalotaszeg és Székelyföld egygyé tömörüljön?

Ez ellen tiltakozunk úgy ő, mint én! Ő nem adja az ő népét, én nem adom az én székelyeimet — maradjon kinek-kinek a magáé.

Tény, hogy fájó szívvel olvasom elégszer azokat a gyönyörű történeteket, melyekkel *népét* felruházza és sóhajtva óhajtom, hogy vajha ennek az én szegény elhagyatott székely népemnek is akadna egy ilyen lelkes, melegsívű, zseniális védangyala, de hát az Úristen az igaz szivekből vajmi szűkösen osztogat ennek a szerencsétlen földnek!

Harmath Luiza.

Éjjel.

— Kis leányunk betegségekor. —

Irta: Bodnár István.

A sötét éjjel
Ismét leszállott,
Kiölt szívünkéből
Minden világot.

Most melegség fojt,
Egyszer csak fázunk,
Itt hagy az álom,
Nincs nyugta nálunk.

Kinzó sötétség —
Csak éj ne lenne!
Ágyunk, fekhelyünk
Tövisre vetve.

Fáradtan baktat
Az álmos óra,
Jaj, mikor ér el
Már virradóra?!

Vagy fél sietni?
Még ütni sem mer,
Érzi tán: nálunk
Sohsem lesz reggel...

Az éji mécs is
Reszket, kialszik...
S minden kis nyögés
Kettőnek hallik —
S be, a szívünkbe
Százszor nyilallik...

Színház.

I.

A nemzeti színház múlt heti premierje Somló Sándor »Királyi házaselet« című verses vigjátéka volt.

A darab tetszett s a közönség gyönyörködve hallgatta a csengő-bongó verseket, melyeket az előadó művészek valódi művészettel hangsúlyoztak.

A darab meséje dióhéjba szoritva a következő: Valois Margit, II. Henrik frank király húga, fölháborodik férjének, Bourbon Henriknek hűtlenségén s megalévalva elhanyagolt állapotát, a neráci várba zárkózik azon szándékkal, hogy elválk tőle. Mayenne guisei herczeg abban reménykedik, hogy már most — miután Margit el fog válni férjétől — az ő felesége lesz és siet a pápa által kiadott brevével, hogy felbontsa a köteléket. Henrik azonban minden csapodársága mellett is szereti nejét s álrühában — mint szerzetes — utána megy, hogy kibékítse. Margit küzd magával s mielőtt határozna, gyónni akar. Nem lévén hirtelen pap a várban, felkérk a szerzetest, hogy vállalná el a gyóntató atya tisztét. Henrik elvállalja s midőn Margit megvallja, hogy férjét még most is szereti, Henrik megfelelkezik magáról, eldobja álrüháját s Margitot keblére vonja. De Margit még kételkedik férje hűségében s tovább is próbára teszi s végig vonulni kényteleníti a szenvedés és önvád golgotháján s mikor már lelke s szerelme a tűzpróbát kiállta s egyedül neje iránt dobog szive, akkor hódol meg előtte.

E közben mulatságos jelenetek váltják fel egymást s az udvari ármányok kudarcot vallva, jóra fordul minden.

A nézőtér egészen megtelt válogatott közönséggel s a darabot szívesen fogadta.

A nőszereplők között Csillag Terézt, Hegyesi Marit és Nagy Ibolyát nyilt szinen is megtapsolta, a szerzőt pedig felvonások után többször a lámpák elé hívta. A darab sikerét leginkább igazolja az, hogy második előadásán is zsufolásig megtelt a színház és a közönség jól mulatott.

II.

A népszínházban »Midász király« című operette a múlt pénteken adatott először. Librettóját Ujvári Béla, zenéjét pedig Barna Izsó, a népszínház karmestere írta. Meséje a következő:

Koppanosz, a királyné főeunuchja, feltette magában, hogy nőül veszi az amazonok királynőjét, Penteszileiát. A királyné leányát pedig, a szép Leiát, Midász királynak szánta. A királyleány azonban Delfinnel, egy fiatal pásztorral, szökőfélben van. Zeusz ellenzi a viszonyt; mert a fiatal pásztor az ő fia, Apolló. A királyné Midásztól két hajó aranyat követel, ellen esetben betör országába. Midász,

hogy eleget tehessen a kívánságának, a nála fogságban lévő Silent csak azon feltétel alatt bocsátja szabadon, ha felruházza avval a varázserővel, hogy minden, a mit megtapogat, aranynya válik kezében. Midász boldog, van aranya, a mennyi csak kell; de e boldogságának vége szakad, mert rajta kapja Delfint és Leiát, a mint csókolóznak. Felébred benne a szerelemfélétség. Boszút áll s a dalnokversenyen nem Delfinnek, hanem Pán-nak adja a babért. E méltatlanságon felindulva Delfin, előveszi isteni mivoltát és szárfületeket varázsol Midász király fejére. Leiát a főeunuch visszaviszi Amazóniába, Delfin pedig, hogy közelében lehessen, mint szolgálja, vele megy.

Midász utánuk megy és megkéri a leány kezét, azonban a varázs nagyon gyötri s fél, hogy a szárfületek titkát megtudják. Kinjaitól egy öreg jós szabadítja meg, ki nem más, mint maga Delfin s a ki a Paktolusz folyóba küldi fürödni, a mitől majd elmúlik a varázs. Midász útnak indul miniszterével, ki egyszersmind fodrásza is s a mint elérik a folyót, a fodrász nem tudja tovább a titkot megtartani és kikiáltja. Midász megfürdik s a folyó aranynya változik, de szárfülei megmaradnak s a mint ezt megtudja Leia, a királyné és az egész Amazonia — mert a nádas kikiáltja — Leiától kosarat kap, Delfin pedig elnyeri szive választottját, a szép királyleányt.

Ebből áll a mese, melyhez Barna Izsó a zenét írta. Leginkább tetszettek Delfin és Leia bájos keringője, az amazonok zenéje, a fegyvertáncz, Pán, Midász és Koppanosz kupléi. A közönség sok jóakarattal fogadta a darabot és a szerzőket az előadókkal együtt többször kihívta. Hegyi Aranka a pásztorfiút és Gazi Mariska a királyleányt szeretetre méltóan adták s majdnem minden énekszámukat meg kellett ismételnök. Németh József Midász és Solymosi Kappanosz derült hangulatban tartották a közönséget. A rendezés gondos és a kiállítás pazar fényű volt.

Szerkesztői üzenet.

Dr. Baksay L. úrnak. Revue des Deux Mondes Paris, rue de l'Université, 15.

Perényi Kálmán. Dalra föl a poros akták közül! Üdvözlét!

Kolozsváry Ilonka. Csak hinni és remélni.

Papp Kálmán úrnak. Mi lesz?

Összes munkatársaink szíves jókívánatait az újévre — térszüke miatt most köszönjük meg és szívből viszonzozzuk.

Kiadói üzenet.

Tisztelettel kérjük nagyrabecsült pártfogóinkat, hogy lejárt előfizetéseiket méltóztassanak megújítani, annál is inkább — hogy lapunk azáltal anyagi kiadásait fedezve — pontosan eleget tehessünk kötelezettségeinknek.

121

